

Opdræt af Vinterkyllinger paa Lüneburg Hede.

Ved Konsulent W. A. Kock.

Saa langt tilbage i Tiden, som der kan huskes, har Opdræt af Vinterkyllinger fundet Sted i Egnen omkring Lüneburg Hede. Denne Landbrugsindustriegnen er i stadig Tiltagen, og det er navnlig mindre Haandværkere, Land- og Fabriksarbejdere, Korkskærere samt mindre Jordbrugere, der drive dette lønnende Bierhverv i de ellers saa rolige Vintermaaneder. Det er særlig Landsbyerne Ramelsloh, Pattensen, Winsen a. d. Lühe og Hittfeld, der danne Knudepunktet for Vinterkyllingepodrættet. Med smaa Midler har man i denne Egn med den magre Jordbund og de ofte forekommende uopdyrkede Hedestrækninger opført saa billige, men dog praktiske Indretninger til dette Vinterkyllingepodræt, hvortil der benyttes et Udhus, ofte selve Beboelsen, hvor et Værelse da ofres hertil.

En gennem Aarene udviklet Landrace ved Navn Ramelsloher, der ofte forekommer i hvid, sjældnere i gul Farvevarietet, benyttes i nævnte Øjemed og findes udbredt overalt i mere eller mindre krydset Stand. Racen, der i Størrelse og Udseende minder en Del om Minorkahønen, er i Besiddelse af fortrinlige Egenskaber med Hensyn til tidlig og paalidelig Rugelyst, god Efteraars- og Vinterlægning, ligesom Afkommet udmærker sig ved Haardførhed, god Vækst og Fedevne — værdifulde Egenskaber, for at et tidligt Opdræt skal lykkes. Unghønerne begynde som Regel Lægningen, naar de ere et halvt Aar gamle, og Ydelsen, der blev opgivet mig, svingede gennemsnitlig mellem 100 og 120 Æg om Aaret pr. Individ. Som Regel vare Æggene ret store og smukke hvide af Farve.

Fodringen bestod af Havre, Boghvede, Roer, Gulerødder samt kogte Smaafisk*).

Hvor andre Husdyr holdes, foretrækker man at anbringe Rederne i Stalden, som Regel paa dennes Loft eller i en Baas. I Mangel heraf anvendes Udhuset, ja endog et Værelse, hvori der kan trænge lidt Varme ind. Efterhaanden som Hønsene vise Tegn til Rugelyst, lukkes Rederne, der maale ca. 16 Tom. i Firkant, ved Hjælp af en Lem, hvori der som Regel er udskaaret et Hjerte. for at Rugehønsene kunne faa den fornødne Luft. Flere af de Steder, jeg besøgte, vare Rugekasserne ganske simpelt indrettede under Bænkene, hvor Hønsene, der gennemgaaende holdes og ere meget tamme, i Ro udførte deres ansvarsfulde Hverv. En lignende Indretning af Rugerederne har forøvrigt været kendt her i Landet i gamle Dage. Man lægger megen Vægt paa, at Rederne ere saa lunt beliggende som muligt, og tager i saa Henseende ikke i Betænkning at lægge en Høne paa 15, og er den meget stor endog paa 17 Æg, sidstnævnte dog sjældnere. Rugningen paabegyndes allerede saa tidligt som i Oktober, og Sæsonen vedvarer til April, ja endog ind i Maj; Hovedarbejdet lægges dog paa at faa frembragt de fleste Kyllinger fra November til Marts, hvor Priserne af naturlige Grunde ere højest. Besynderlig nok har Rugemaskinen, der f. Eks. ved lignende Opdræt blandt belgiske og franske Bønder anvendes meget, hidindtil haft Vanskelighed med at vinde Indpas; mulig de smaa Produktioner, der frembringes paa hvert Sted efter samme Recept som i Forfædrenes Tid samt den dyre Anskaffelsessum, have sin Del af Skylden i, at dette tidssvarende Redskab ikke vinder Udbredelse. Rugeæg koste som Regel 10—15 Pf. pr. Stk., og Rugehøns holdes i en saa høj Pris som 4—5 Mark pr. Stk.

Allerede den 5. Dag foretages Lysningen af Æggene, og de ubefrugtede fjernes da og anvendes i Hjemmene. Hver Morgen lukkes Rugehønsene ud en halv Snes Minutter i et indhegnet Rum, der er udsat for Solen, for at de kunne for-

---

*) For stadig at have et brugbart Avlsmateriale, udtage Kyllingepdrætterne hvert Aar et tilstrækkeligt Antal af de bedste fra Januar til Marts udrugede Hønekyllinger, der ved god Fodring, Røgt og Pleje ville paabegynde Lægningen i det tidlige Efteraar og saaledes kunne erstatte de gamle Høns, der ved denne Tid paabegynde Fældningen. Selv i strenge Vintre kendes saaledes ikke Ægmangel.

syne sig med Foder og Vand, gøde samt rense sig i Askebadet. Gennemgaaende herskede en stræng gennemført Renlighed overalt, af bydende Nødvendighed, om det bedst mulige Resultat skulde opnaas.

Saa snart Kyllingerne fremkomme, blive disse, naar de ere blevne fuldstændig tørre, satte i en med Vat og Fjer foret Kurv eller Kasse, der anbringes nær ved Ovnens og dækkes ved Hjælp af et uldent Stykke Tøj. I de første Dage faa Kyllingerne kun Mælk og Boghvedegryn; kun et enkelt Sted saa jeg der fodredes med Æg. Allerede den 2. eller 3. Dag sættes Kyllingerne op i de ved Ovnens eller paa begge Sider af denne anbragte Opdrætnings- eller Fedebure, hvorfra de ikke fjærnes igen uden i Sygdomstilfælde, før de i $4\frac{1}{2}$ —6 Ugers Alderen, alt efter de forskellige Individuers Modtagelighed for Kødpaalægning og hurtige Vækst, ere modne til Slagtningen.

Nævnte Bure, der som Regel maale 3 Fod paa hvert Led, ere hyppigst inddelte i 4—6 Etager. Forsiden og den Side, der ikke vender ind til Ovnens, der som oftest er opført af Sten, bestaar af Staaltraadstremmer, det øvrige Bur af Træ. Foran Forsidens Tremmer anbringes smaa Trug, som Kyllingerne med Lethed kunne naa. I hvert Bur er der Plads til 20 à 25 Kyllinger; de mindste øverst og nærmest, de største, der ikke taale saa stærk Varme, fjærnest fra Ovnens. Om Aftenen samles Kyllingerne i en Krog af Buret og dækkes da til med et let Klæde. Gulvet belægges med Sand, der skræbes ud og fornyes hver Dag. Varmen i Rummet svinger mellem 17—18° C.

Efter ca. 14 Dages Forløb gives det egentlige Fedefoder, bestaaende af $\frac{4}{5}$ fin Boghvede og $\frac{1}{5}$ Majsskraa udrørt i Tykmælk, saa det faar Form af en fast Masse; enkelte anvende ogsaa gammelt Hvedebrød vædet med sød Mælk. Foderet gives ofte, men kun lidt ad Gangen. Som Drikke gives Mælk i flade Skaale. De fleste Kyllingeopdrættere have som oftest 1 à 2 Geder, der omsætte Grøftekanternes Græsvegetation til et for Befolkningen og Kyllingerne værdifuldt Produkt. Over for sidstnævnte har Mælken en ikke ringe Indflydelse og bevirker samtidig smukt hvidt Kød. Endelig anvendes ved dette Vinterkyllingeopdræt i større Udstrækning kogte Smaafisk, der faas til den billige Pris af 18—22 Pf. pr. Pd., og som ere aldeles uundværlige; de bidrage til Kyllingernes hurtige Vækst og have gavnlig Indflydelse grundet paa deres store Indhold af fosforsur Kalk med Hensyn til den ofte forekommende

Bensvaghed, der let lægger mange Kyllinger øde. I Mangel heraf anvendes Fiskemel udrørt i kogt Vand. Til 100 Kyllinger i 6 Ugers Alderen regner man sædvanligvis 10—12 Pd. Fisk. Til Foderet, der stadig er det samme under hele Opdrættet og Fedningen, tilsættes fint pulveriseret Trækul for at holde Fordøjelsen i Orden. Saa snart Trugene ere tomme, fyldes de paany og renses grundigt hver Dag. Om Morgenen og om Aftenen fodres ved Lys; det første Foder gives ved 6—7 Tiden om Morgenen, det sidste om Aftenen henved Kl. 9 eller 10.

Enkelte hurtigvoksende Kyllinger kunne naa den for Aars-tiden passende Størrelse allerede i $4\frac{1}{2}$ —5 Maaneders Alderen, men de fleste fordre 6, enkelte endog 7 Uger.

Navnlig fra Hamborg og Berlin udsendes kørende Opkøbere, der betale omkring 80—85 Pf. pr. Stk. i Oktober og November, 90 Pf. i December og fra Januar 1 Mark til 1 Mark 40 Pf. Kyllingerne veje som Regel levende mellem 1 og $1\frac{1}{4}$ Pd. Faa Kyllingerne Lov at gaa længere end til 6—7 Ugers Alderen, vokse Fjerene først rigtig til Gavns, og det gaar da ud over Kød- og Fedtpaalægningen.

Ved denne Hjemmeindustri indenfor snævre Familie kredse regnes med en Fortjeneste fra 45—70 Pf. pr. Stk. Som Regel sælges Kyllingerne levende.

Slagtningen og Behandlingen for Markedet er yderst simpel. Døden indtræffer ved, at Halsaaen overskæres, og Kyllingerne plukkes da, medens de endnu ere varme, saa forsigtigt som muligt af Familiens Medlemmer for at undgaa Rifter. Midt paa Halsen og paa Hovedet lades Fjerene uafplukkede, Vingene bøjes om bag Ryggen, Benene føres ned mod denne og Tærne ind bag Vingens Overarm. Dernæst presses Kyllingerne, for at Brystpartiet kan blive saa fremhævet som muligt, og næste Dag er Varen klar til i luftige Kurve at udsendes som de ogsaa her i Landet kendte »Hamborger-Kyllinger«. Produktionen anslaaes til en Million Mark om Aaret, deraf falder omtrent $\frac{1}{4}$ paa Landsbyen Ramelsloh.

I de senere Aar har dette Vinterkyllingeopdræt ogsaa fundet Vej til andre af Tysklands Egne, saaledes navnlig til Oldenburg i Delmenhorst, hvor den fattige Befolkning har optaget Sagen efter samme Mønster som paa Lüneburg Hede-strækninger.